

Nr 56

Utlåtande i anledning av väckta motioner om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension.

Andra lagutskottet har behandlat fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 350 av herr *Carlsson, Eric, m. fl.* och II: 440 av herr *Larsson* i Öskeviksby *m. fl.*, samt

2) de likalydande motionerna I: 448 av herr *Werner* och II: 566 av herr *Nilsson* i Gävle *m. fl.*

Motionerna

I: 350 och II: 440

I motionerna yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag om ett statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget om 400 kronor för ensamstående pensionär och 600 kronor för två pensionsberättigade makar tillsammans i enlighet med vad i motionen har anförts».

Motionärerna anför att antalet folkpensionärer varierar starkt mellan olika kommuner. De enskilda kommunernas fullständiga övertagande av kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen har haft betydande negativa verkningar ur skatteutjämningsynpunkt. Enligt motionärerna har dessa förhållanden medfört att kommuner med svagt skatteunderlag och många folkpensionärer får svårigheter att utge tillräckligt stora bostadstillägg. Detta motiverar enligt motionärerna att de kommunala bostadstilläggen tillförs ett statligt grundbelopp.

Beträffande motionernas innehåll i övrigt hänvisas till motionen I: 350.

I: 448 och II: 566

I motionerna yrkas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om att förslag utarbetas att föreläggas 1967 års höstriksdag avseende sådan ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension, att bestämmelserna om minskning av dessa tillägg vid sidoinkomster enligt angivna gränser omarbetas och att en kraftig höjning av dessa inkomstgränser sker».

Beträffande motionernas innehåll hänvisas till motionen II: 566.

Gällande rätt

Kommunalt bostadstillägg

Kommunalt bostadstillägg utgår, där kommunen så beslutat, till den som är mantalsskriven i kommunen och som åtnjuter folkpension i form av ålderspension, förtidspension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg. Bostadstillägg utgår dock inte vid förtida uttag av ålderspension. Tillägget utgår enligt de grunder som kommunen bestämmer. Kommunens bestämmanderätt är dock enligt en särskild lag begränsad i vissa avseenden, bl. a. i fråga om inkomstprövning och beräkning av pensionsberättigads årsinkomst. Kommunerna har i huvudsak utformat grunderna för det kommunala bostadstillägget antingen så att det utgår med ett fixt belopp oberoende av pensionärens bostadskostnad, eller så att tillägget i sin helhet är anknutet till bostadskostnaden, eller genom en kombination av dessa båda beräkningssystem.

Inkomstprövningen innebär för ogift pensionsberättigad, att pensionsförmånerna minskas med en tredjedel av den del av årsinkomsten som ligger mellan 1 700 och 2 400 kr. och med två tredjedelar av inkomsten däröver. För gift pensionsberättigad gäller i stället gränobeloppen 1 200 och 1 700 kr. Förmögenhet, som för ogift överstiger 30 000 kr. och för gift 22 500 kr., medför vid beräkningen av årsinkomsten höjning av denna med 10 procent av vad förmögenheten överstiger nämnda belopp.

Bostadstillägg utgår i samtliga rikets kommuner och bestrids helt av respektive kommun.

De kommunala bostadstilläggens maximibelopp för ensamstående förmånstagare i januari 1964 och januari 1967 samt antalet pensionstagare i juni 1966 fördelade på kommunerna efter tilläggens maximibelopp framgår av följande tabeller.

Bostadstilläggets maximibelopp i kr. per år	Antal kommuner	
	jan. 1964	jan. 1967
under 500.....	586	77
500— 999.....	302	502
1 000—1 499.....	69	170
1 500—1 999.....	39	88
2 000—2 499.....	10	37
2 500—2 999.....	—	9
3 000—3 499.....	—	11
3 500—3 999.....	—	3
4 000—4 499.....	—	1
4 500—4 999.....	—	1
5 000—5 500.....	—	1
Summa	1006	900

Bostadstilläggets maximibelopp i kr. år 1966	Antal kommuner	Antal pensions- tagare ca
under 500	217	66 000
500—999	542	213 300
1 000—1 499	121	84 500
1 500—1 999	78	100 000
2 000—2 499	30	110 000
2 500—2 999	4	7 500
3 000—3 499	2	5 000
3 500—3 999	1	2 200
Summa	995	588 500

Medelbeloppet för år 1966 utgivna kommunala bostadstillägg utgjorde 810 kr. För år 1967 beräknas totalkostnaden för tilläggen till 590 milj. kr.

Pensionärsbostadsbidrag

Pensionärsbostadsbidrag kan utgå för lägenhet, som av kommun eller under medverkan av kommun genom hyresavtal upplåtes till pensionär. Bostaden skall uppfylla vissa standard- och utrymmeskrav. Bidrag får inte utgå för lägenhet, bebodd av familj som åtnjuter familjebostadsbidrag.

Pensionärsbostadsbidrag beviljas av kommunalt förmedlingsorgan. Som allmän förutsättning gäller att bidraget behöves för att pensionären skall kunna skaffa sig en lämplig bostad. Bidraget utgör mellan 175 och 625 kr. om året beroende på skatteunderlaget i kommunen. Bidraget tillgodoses pensionären genom att förmedlingsorganet tillser att i hyresavtalet för lägenheten hyran upptages till högst det belopp, som motsvarar skillnaden mellan å ena sidan den totala årskostnaden för lägenheten och dess uppvärmning samt å andra sidan bidraget. Då pensionären hyr lägenhet av annan än kommunen skall denna genom avtal med hyresvärden åta sig att svara för återstående del av kostnaden för lägenheten.

För utgivna bidrag får kommunerna kalenderårsvis ersättning av statsmedel.

För innevarande budgetår har beräknats att det skall utgivas 35 000 bidrag om sammanlagt ca 6 milj. kr.

Hustrutillägg

Hustrutillägg är en förmån som kan ges hustrun till den som får folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller sjukbidrag. I princip gäller som förutsättningar att äktenskapet varat minst 5 år och att hustrun fyllt 60 år.

Hustrutillägget är inkomstprövat efter samma regler som gäller för det kommunala bostadstillägget. Maximibeloppet utgör skillnaden mellan två makars pension och en ensamståendes. Hustrutillägget finansieras helt av statliga medel.

Historik

Inkomstprövning

De kommunala bostadstilläggen i nuvarande fall har funnits sedan år 1954. Dessförinnan kunde folkpensioneringens grundförmåner höjas med ett statligt inkomstprövat bostadstillägg och ett särskilt kommunalt bostadstillägg. Det senare tillägget stod det kommunerna fritt att inrätta. Kommunerna ägde själva bestämma efter vilka grunder tillägget skulle utgå.

De inkomstprövningsregler som infördes år 1954 innebar att pensionsförmåner för en ensamstående pensionär skulle minskas med en tredjedel om inkomsten översteg 1 000 kr. men ej 1 400 kr. och med ytterligare en tredjedel av den inkomst som översteg sistnämnda belopp. För makar gällde i stället för 1 000 kr. och 1 400 kr. 750 kr. resp. 1 050 kr. De år 1954 införda inkomstprövningsreglerna gjordes tillämpliga även på hustrutillägg. Vid bedömning av årsinkomstens storlek gällde särskilda s. k. skärpningsregler för innehavare av förmögenhet. Dessa regler innebar att vid uppskattning av förmögenhetens avkastning denna skulle höjas med 10 procent av det belopp varmed förmögenheten överstiger för gift 7 500 kr. och för annan 10 000 kr.

År 1957 justerades skärpningsreglerna. Procenttalet 10 höjdes till 20 och fribeloppen för förmögenhet fördubblades. Vid 1960 års riksdag behandlades inkomstprövningsreglerna i samband med reformering av änkepensioneringen. Riksdagen uttalade sig då för att regeln borde överses (L²U 1960: 20).

Kungl. Maj:t uppdrog åt *socialförsäkringskommittén* att överse reglerna. Kommittén behandlade frågan i sitt betänkande (SOU 1961: 29) och anförde därvid.

Hustrutilläggen och de kommunala bostadstilläggen skulle enligt kommitténs förslag alltså vara underkastade inkomstprövning. Vid bifall till kommitténs förslag kom inkomstprövningen i övrigt att bibehållas allenast beträffande änkepension till kvinnor som blivit änkor före den 1 juli 1960. Den omständigheten att inkomstprövningen i fortsättningen begränsades till de nyssnämnda förmånerna kunde, yttrade kommittén, måhända ge fog för uppfattningen att frågan om inkomstprövningen numera var av mindre vikt. Kommittén konstaterade emellertid att, även om antalet inkomstprövade förmånsslag blev ringa, kunde dock ett mycket stort antal personer beräknas komma att uppbära sådana förmåner. Enbart antalet kommunala bostadstillägg beräknades sålunda till omkring 600 000 vid tiden för reformernas genomförande.

Beträffande inkomstprövningens utformning framhöll kommittén att, om avdragsreglerna skulle uppmjukas, följden blev att flera personer erhöil inkomstprövade förmåner och att dessa förmåner i många fall kom att utgå med större belopp. Kommittén ifrågasatte, huruvida det var erforderligt att öka de inkomstprövade förmånernas omfattning i ett läge, då folkpensionernas standard successivt förbättrades och allmän tilläggspen-

sion kom att utges utöver folkpensionen. En uppmjukning av inkomstprövningsreglerna skulle motarbeta önskemålet att i möjlig mån inskränka inkomstprövningen inom pensionssystemet och gynnade vidare endast pensionärer, som hade så stora inkomster att dessa enligt de nu gällande reglerna verkade reducerande på de ifrågavarande pensionsförmånerna. Beträffande synpunkten att pensionärernas arbetsvilja hämmades genom inkomstprövningen framhöll kommittén, att stränga avdragsregler minskade bredden av det inkomstskikt, inom vilket ökad inkomst till följd av avdragsreglerna ledde till minskad pension. Vid en uppmjukning av avdragsreglerna blev denna verkan av en inkomstökning märkbar för flera, och effekten av uppmjukningen kunde alltså i vissa fall bli den motsatta mot att stimulera till arbetsinsatser.

Kommittén utgick från att allmän tilläggspension liksom tjänstepension skulle anses utgöra inkomst vid tillämpning av avdragsreglerna. I den mån tilläggspension utgick kom den sålunda att helt eller delvis ta i anspråk det s. k. avdragsfria beloppet. Skulle i dylika fall utformningen av avdragsreglerna medföra någon stimulerande effekt på arbetsviljan, måste reglerna uppenbarligen mildras i mycket hög grad, vilket skulle få till resultat att även personer, som hade så stor icke inkomstprövad pension, att de rimligen inte behövde inkomstprövade förmåner, skulle komma att få sådana förmåner. Kommittén framhöll vidare, att varje uppmjukning ledde till en ökning av folkpensionskostnaderna för såväl staten som kommunerna. Kommittén fann de angivna skälen mot en uppmjukning av avdragsreglerna så vägande, att en generell ändring inte borde komma i fråga annat än i ett avseende.

Härvid åsyftade kommittén de s. k. skärpningsreglerna, vilka innebar att vid uppskattningen av förmögenhets avkastning denna skulle ökas med 20 procent av det belopp, varmed förmögenheten översteg för gift pensionsberättigad 15 000 kr. (för makar tillsammans 30 000 kr.) och för annan pensionsberättigad 20 000 kr. Kommittén anförde, att den höga skärpningsprocenten otvivelaktigt verkade hårt, något som särskilt framträdde om taxeringsvärdena på egnahemsfastigheter skulle höjas mera avsevärt. På grund härav föreslog kommittén, att skärpningsprocenten sänktes från 20 till 10.

I *prop. 1962:90* gjorde föredragande departementschefen kommitténs förslag till sitt. Riksdagen godkände förslaget. Vid 1963 års riksdag föreslogs i *prop. 1963:12* en viss höjning av inkomstgränserna vid inkomstprövningen. Inkomster under 1 700 kr. för ensamstående skulle inte medföra reduktion av folkpensionsförmånerna. Översteg inkomsten detta belopp skulle förmånen minskas med en tredjedel om beloppet understeg 2 400 kr. och med ytterligare en tredjedel i vad inkomsten översteg sistnämnda belopp. För makar skulle gälla beloppen 1 200 kr. och 1 700 kr. I motioner föreslogs att reduktionsfaktorn en tredjedel skulle gälla för all inkomst överstigande minimibeloppen 1 700 kr. resp. 1 200 kr. I *utlåtande 1963:3* uttalade *andra lagutskottet* att inkomstprövning med nödvändighet måste medföra att i något inkomstskikt marginalbelastningen blir jämförelsevis stor. Utskottet framhöll vidare att det kommunala bostadstillägget och hustrutillägget tillkommit med tanke på de mest behövande grupperna, d. v. s.

pensionärer utan eller med ringa sidoinkomster. För sådana pensionärer innebar propositionens förslag väsentliga förbättringar. Med hänsyn härtill och med tanke på de ökade kostnader motionärernas förslag skulle innebära, inte minst för kommunerna, tillstyrkte utskottet propositionen. Riksdagen biföll utskottets utlåtande. Andra lagutskottet behandlade dessutom motioner med yrkande om höjning av de avdragsfria förmögenhetsbeloppen. Utskottet avstyrkte även dessa yrkanden och riksdagen biföll utskottets förslag.

Vid 1964 års riksdag kom på nytt frågan upp om höjning av de avdragsfria förmögenhetsbeloppen. Riksdagen intog samma ståndpunkt som året dessförinnan. Vid följande riksdag föreslog emellertid Kungl. Maj:t en höjning av fribeloppen från 20 000 kr. till 30 000 kr. för ensam pensionär och från 15 000 kr. till 22 500 kr. för en gift pensionär (prop. 1965: 45). Vid behandling av propositionen hade andra lagutskottet att pröva motionsyrkanden om högre avdragsfria belopp och om slopande av avdragsfaktorn två tredjedelar. Andra lagutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1965: 41, att de i motionen berörda frågorna har sådant samband med standardhöjning av folkpensionerna efter år 1968 att det syntes lämpligt att samtliga frågor blev utredda samtidigt.

Pensionsförsäkringskommittén fick i juni 1965 i uppdrag att utreda frågan om folkpensionshöjningar efter den 1 juli 1968. Enligt direktiven är det särskilt angeläget att pensionärer som inte alls eller i endast ringa mån åtnjuter ATP eller andra pensioner utöver folkpensionen får sina förhållanden förbättrade genom ökade folkpensionsförmåner. Kommittén skall överväga om höjningarna bör bygga på inkomstprövning och i samband därmed även ta upp olika spørsmål som står i samband med metodiken för inkomstprövningen. Kommittén skall dessutom pröva om syftet med pensionärsbostadsbidraget kan tillgodoses inom ramen för ett folkpensionsystem med nya inkomstprövade förmåner.

Vid 1966 års riksdag väcktes på nytt motioner rörande inkomstprövningsreglerna. I ett motionspar, som behandlades av andra lagutskottet (L²U 1966: 7), begärdes att reglerna om rätten till kommunalt bostadstillägg skulle bli föremål för förutsättningslös utredning. I ett annat motionspar, som behandlades av statsutskottet (SU 1966: 96), yrkades utredning bl. a. av frågan om höjning av gränsen för sidoinkomster, då reduktion av bostadstilläggen inträder. Samtliga motioner avslogs av riksdagen under hänvisning till att frågan var föremål för utredning inom pensionsförsäkringskommittén.

Finansiering

De statliga bostadstillägg, som fanns före år 1954, bestreds av staten med bidrag av kommunerna. De särskilda bostadstillägg, som kommun kunde inrätta, bekostades helt av kommunen.

Den reform, som beslöts år 1952 och trädde i kraft år 1954, innebar att det kommunala bostadstillägget skulle avlösa de tidigare formerna av bostadstillägg. Kostnaden för bostadstilläggen skulle delas mellan stat och kommun. Kommunernas bidrag utgick med viss andel — motsvarande två procent för varje skattekrona per invånare i kommunen — av kostnaden för de till pensionärer inom kommunen utgående bostadstilläggen, dock högst 80 och lägst 25 % av nämnda kostnad. Den genomsnittliga bidragsprocenten för budgetåret 1964/65 beräknades till ca 79 %. Enligt de regler som infördes år 1954 skulle kommunen även bidra till hustrutilläggen, dock i mindre mån än i fråga om de kommunala bostadstilläggen. Kommun skulle dessutom delta i finansieringen av förtidspensioner jämte barntilllägg samt vissa änkepensioner.

Frågan om ändring av reglerna om kostnadsfördelningen mellan stat och kommun aktualiserades redan vid 1954 års riksdag. Riksdagen uttalade sig för att Kungl. Maj:t vid lämplig tidpunkt skulle låta verkställa utredning av frågan. Motionerna jämte utskottsutlåtandet överlämnades i augusti 1958 till 1958 års socialförsäkringskommitté. Även vid riksdagarna 1957 och 1958 behandlades problemet. 1958 års riksdag hemställde om skyndsamt utredning (Sä U 1958: 1).

År 1961 framlade 1958 års socialförsäkringskommitté förslag (SOU 1961: 29) i bland annat frågan om fördelningen av folkpensionskostnaderna mellan staten och kommunerna. Kommittén uttalade att den i princip hade den uppfattningen, att kommunerna borde bestrida kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen och staten svara för övriga folkpensionskostnader. Emellertid ansåg kommittén, att denna lösning inte kunde uppnås under de närmaste åren, och hänvisade därvid till att frågan var föremål för prövning i andra sammanhang, bl. a. i 1958 års skatteutjämningskommitté och i allmänna skatteberedningen. Enligt kommitténs mening borde med hänsyn härtill de gällande grunderna för kostnadsfördelningen inte rubbas i mera avsevärd mån.

I prop. 1962: 90 med förslag till lag om allmän försäkring följde departementschefen vad socialförsäkringskommittén förordat. Vid riksdagsbehandlingen av propositionen väcktes motioner med yrkande om annan fördelning mellan stat och kommun av kostnaderna än vad som föreslogs i propositionen. Riksdagen uttalade sig för att staten som ett första steg till en mera genomgripande reform skulle överta samtliga kostnader för folkpensioneringen — utom för de kommunala bostadstilläggen — till den del dessa översteg 1 kr. per skattekrona. Frågan återkom vid 1963 års riksdag. Riksdagen anslöt sig då till socialförsäkringskommitténs ståndpunkt, att staten i princip bör svara för kostnaderna för folkpensioneringen med undantag för kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen. Riksdagen begärde att förslag till frågans lösning skulle framläggas sedan skatteutjämningskommittén avslutat sitt arbete (L²U 1963: 24). Vid 1964 års riksdag väcktes ånyo motioner syftande till att staten skulle överta en ökad del av folkpen-

sionskostnaderna. Riksdagen hänvisade till att skatteutjämningskommittén inte avslutat sitt arbete och avslog motionerna (L²U 1964: 9).

Vid 1965 års riksdag framlades omfattande reformförslag som byggde på 1958 års skatteutjämningskommittés och allmänna skatteutredningens arbete. I anslutning till ett förslag om ökad kommunal skatteutjämning föreslogs att staten skulle överta ansvaret för samtliga folkpensionsförmåner utom de kommunala bostadstilläggen. Dessa skulle kommunerna själva helt finansiera (prop. 1965: 43, 1965: 45). Föredragande departementschefen anförde bl. a.

Kommitténs förslag att staten helt skall överta kostnaderna för de av staten fastställda folkpensionsförmånerna finner jag sakligt motiverat. Det har i stort sett också lämnats utan erinran vid remissbehandlingen. Jag förordar att detta förslag genomförs.

Kommittén har samtidigt föreslagit att kommunerna skall helt svara för kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen. Flera remissinstanser har rest invändningar mot kommitténs förslag i denna del. Man anser sålunda att folkpensioneringen är en statlig angelägenhet och att staten därför bör svara även för kostnaderna för dessa tillägg. De kommunala bostadstilläggen utgör — förmenar man — en del av pensionssystemet och bör därför fastställas med hänsyn till hela samhällets möjligheter att tillgodose folkpensionärernas behov. Det föreslagna skatteutjämningsystemet skulle visserligen medföra en viss utjämning av kommunernas ekonomiska resurser men denna skulle vara otillräcklig för att varje kommun skulle kunna bereda sina pensionärer erforderligt stöd i förevarande avseende. Kommunernas övertagande av kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen i deras helhet skulle, anser man, leda till att de mera skattetyngda kommunerna av ekonomiska skäl nödgas avstå från att bevilja dessa tillägg eller minska de redan utgående tilläggen.

De farhågor som sålunda anförts synes mig vara i hög grad överdrivna. Jag vill framhålla att den av mig förordade utformningen av det allmänna skatteutjämningsystemet innebär en betydligt längre gående utjämning av de ekonomiska olikheterna mellan kommunerna än kommitténs förslag skulle ha kunnat medföra. Genom den långtgående garanti som lämnas varje kommun i fråga om skatteunderlag och skatteutjämningsbidragen för hög utdebitering torde även de i ekonomiskt hänseende eljest sämst ställda kommunerna, bl. a. glesbygds- och avfolkningskommunerna, få förbättrade möjligheter att ge sina pensionärer bostadstillägg. De olikheter i pensionärernas standard som hittills orsakats av bosättningsorten skulle sålunda kunna minskas genom bidragsgivningen i skatteutjämnande syfte. Vidare bereds kommunerna en mycket avsevärd lättnad i ekonomiskt hänseende genom att staten såsom nu föreslagits helt övertar kostnaderna för de av staten fastställda pensionsförmånerna. De ändrade finansieringsreglerna medför en kostnadsökning för staten under nästa budgetår av ca 350 milj. kr. Även den pågående reformen av kommunindelningen kan väntas komma att utjämna de ekonomiska olikheterna mellan kommunerna och därmed olikheterna i möjligheterna att bevilja pensionärerna kommunala bostadstillägg. Jag kan under hänvisning till det nu anförda inte ansluta mig till de framförda förslagen att staten även i framtiden skall bära en del av kostnaderna för ifrågakvarande tillägg utan förordar kommitténs förslag även i denna del.

Jag finner den av kommittén föreslagna fördelningen av folkpensionskostnaderna väl motiverad även från den synpunkten att den innebär att staten svarar för de förmåner statsmakterna fattar beslut om och kommunerna för dem som kommunerna beslutar om.

Jag föreslår vidare att den ändrade fördelning av folkpensionskostnaderna som jag nu förordat ges verkan fr. o. m. samma dag som skattutjämningsystemet är avsett att träda i kraft, dvs. fr. o. m. den 1 januari 1966. Detta innebär att de nya bestämmelserna för fördelningen gäller redan för de på år 1965 belöpande kostnaderna eftersom dessa skall inbetalas till statsverket först år 1966.

Vid behandlingen av propositionen väcktes motioner med yrkande att i de kommunala bostadstilläggen skulle ingå ett statligt grundbelopp med 400 kr. för ensamstående pensionär och 600 kr. för makar. Även i andra motioner framställdes yrkanden som syftade till att staten liksom hittills skulle bidra till finansieringen av de kommunala bostadstilläggen. Riksdagen biföll propositionen (L²U 1965:44) och avslog således motionerna.

I motioner till fjolårets riksdag hemställdes att riksdagen skulle anhålla om utredning och förslag om ett statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget om 400 kr. för ensamstående pensionär och 600 kr. för två pensionsberättigade makar. Statsutskottet (SU 1966:96), som behandlade motionerna, föreslog att motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll denna hemställan.

Utskottet

I förevarande motioner behandlas frågor som rör det kommunala bostadstillägget till folkpension. Sådana tillägg inrättas och bestrides av de enskilda kommunerna som i princip äger bestämma efter vilka grunder och till vilka maximibelopp tilläggen skall utgå. Kommunernas bestämmanderätt är dock begränsad i vissa avseenden. Genom en särskild lag har fastställts regler för bl. a. inkomstprövning och bestämmande av bidragsberättigads årsinkomst.

I motionerna I: 350 och II: 440 tas frågan om finansieringen av bostadstilläggen upp. Motionärerna önskar införa ett statligt grundbelopp som skall ingå i det kommunala bostadstillägget med 400 kr. för ensamstående och 600 kr. för två pensionsberättigade makar. Motionärerna menar att ett sådant system skulle förbättra möjligheterna att utge tillägg i kommuner med svagt skatteunderlag och ett stort antal pensionärer.

De nuvarande grunderna för finansiering av folkpensioneringen beslöts vid 1965 års riksdag. Staten övertog samtliga folkpensionskostnader utom kostnaden för de kommunala bostadstilläggen. Genom den nya ordningen avlastades kommunerna en avsevärd del av sina tidigare kostnader för folkpensioneringen. Riksdagsbeslutet utgjorde en del av en större reform an-

gående kommunal skatteutjämning med sikte bl. a. på att förbättra de ekonomiska förhållandena för de sämst ställda kommunerna. Vid riksdagsbehandlingen prövades motioner av samma innebörd som de förevarande. Motionerna avslogs med hänvisning bl. a. till att de sämst ställda kommunerna genom det nya kommunala skatteutjämningsystemet ansågs få förbättrade möjligheter att ge sina pensionärer bostadstillägg. Yrkandet om ett statligt grundbelopp återkom vid fjolårets riksdag och avslogs även då.

Enligt utskottets mening har motionärerna inte förebragt några vägande skäl för en ändring av den för endast två år sedan fastställda kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna.

De i motionerna påtalade ekonomiska svårigheterna för kommuner med svagt skatteunderlag är förtjänta av uppmärksamhet, men problemen bör ses i ett större sammanhang. En åtgärd som är hänförlig enbart till folkpensionskostnaderna och som får konsekvenser inte endast för kommuner med svag ekonomi utan även för andra kommuner kan inte anses vara den mest ändamålsenliga. I sammanhanget må i fråga om de ekonomiskt sämst ställda pensionärernas situation framhållas att pensionsförsäkringskommittén skall överväga införandet av särskilda förmåner för dem som endast åtnjuter folkpension.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionsförslaget.

I motionerna I: 448 och II: 566 behandlas bestämmelserna om inkomstprövning för kommunalt bostadstillägg och hustrutillägg. Reglerna innebär för ogift pensionsberättigad att pensionsförmånerna minskas med en tredjedel av årsinkomst mellan 1 700 och 2 400 kr. och med två tredjedelar av inkomst däröver. För gift pensionsberättigad gäller gränobeloppen 1 200 och 1 700 kr. Förmögenhet som för ogift överstiger 30 000 kr. och för gift 22 500 kr. medför vid beräkning av årsinkomst en höjning av denna med 10 procent av vad förmögenheten överstiger nämnda belopp. Som inkomst räknas bland annat allmän tilläggspension.

I motionerna I: 448 och II: 566 begäres en höjning av inkomstgränserna och en ändring av reduceringsfaktorerna, en tredjedel till en fjärdedel och två tredjedelar till en halv.

Pensionsförsäkringskommittén har i uppdrag att utreda frågan om framtida höjningar av folkpensionerna. Enligt direktiven är det särskilt angeläget att pensionärer som inte alls eller endast i ringa mån kommer i åtnjutande av ATP eller andra pensioner utöver folkpensionen får sina pensionsförhållanden förbättrade genom ökade folkpensionsförmåner. Kommittén skall överväga om höjningarna bör bygga på inkomstprövning. I det sammanhanget skall kommittén även ta upp olika frågor som står i samband med metodiken för inkomstprövningen. Enligt utskottets mening bör man avvakta resultatet av kommitténs arbete, innan man tar ställning till

frågor av den art som aktualiseras i motionerna. Utskottet avstyrker därför även dessa motioner.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa

A) att motionerna I: 350 och II: 440 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, samt

B) att motionerna I: 448 och II: 566 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 oktober 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s)*, fru Carlqvist (s), herrar Lars Larsson (s), Hübinette (h), fru Hamrin-Thorell (fp)*, herrar Eric Carlsson (cp), Wanhainen (s) och Erik Filip Petersson (fp);

från andra kammaren: herr Lundberg (s), fröken Sandell (s), fru Svensson (s)*, herrar Jönsson i Ingemarsgården (fp), Ringaby (h), Jönsson (fp), Göransson (s) och Larsson i Öskeviksby (cp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

vid utskottets hemställan under A

I

av herrar *Eric Carlsson* (cp) och *Larsson* i Öskeviksby (cp), vilka ansett,

dels att de avsnitt i utskottets yttrande som börjar å s. 9 med orden »De nuvarande» och slutar med orden »till motionsförslaget» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om den stora betydelse för pensionärernas standard som de kommunala bostadstilläggen har. Genom statens övertagande av kostnaderna för övriga folkpensionsförmåner och genom ett allmänt skatteutjämnande bidragssystem torde en del kommuner ha fått vidgade möjligheter att lämna kommunala bostadstillägg. Kommuner med svagt skatteunderlag och ett stort antal pensionärer har emellertid fortfarande svårigheter att lämna bostadstillägg i den omfattning som bör eftersträvas för att ge de ekonomiskt sämst ställda pensionärerna en tillfredsställande standardhöjning. De kommunala bostadstilläggen bör därför utformas med ett statligt grundbelopp. Utskottet anser att folkpensioneringen i princip är en statlig angelägenhet. Riksdagen bör därför hemställa om så skyndsamt prövning av frågan om införande av ett statligt grundbelopp i det kommunala

bostadstillägget att redan till 1968 års riksdag förslag kan framläggas i syfte att ge de pensionärer som nu icke har en tillfredsställande pensionering en önskvärd standardförbättring. Utskottet förutsätter att övriga här berörda frågor utreds av pensionsförsäkringskommittén.»

dels att utskottets hemställa bort ha följande lydelse:

»att riksdagen med bifall till motionerna I: 350 och II: 440 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag om ett statligt grundbelopp i det kommunala bostadstillägget.»

II

av fru *Hamrin-Thorell* (fp), herrar *Erik Filip Petersson* (fp), *Jönsson* i *Ingemarsgården* (fp) och *Jonsson* (fp), vilka ansett,

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar å s. 9 med orden »De nuvarande» och slutar med orden »till motionsförslaget» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Någon fullt tillfredsställande ordning beträffande de kommunala bostadstilläggen kan inte anses råda f. n. I en del kommuner betyder dessa en mycket allvarlig finansiell belastning och tilläggens storlek påverkas i hög grad av detta förhållande. Frågan om ett statligt bidrag som skulle möjliggöra en mera naturlig avvägning och en förbättring av tilläggen för dem som särskilt är i behov därav har därför rätt länge debatterats — och beröres i motionerna nr I: 350 och II: 440 — men har inte gjorts till föremål för någon närmare undersökning. Spörsmålet får ses i samband med frågan om den allmänna förbättring av folkpensionerna genom pensionärernas deltagande i den allmänna standardhöjningen även efter 1968 som från mittenpartiernas sida länge krävts. Detta spörsmål är f. n. föremål för utredning. Enligt utskottets mening bör — sedan denna senare fråga blivit löst — spörsmålet om ett eventuellt statligt bidrag till de kommunala bostadstilläggen upptas till prövning. Utan att i förväg acceptera denna tanke vill utskottet alltså förorda en förutsättningslös prövning. Denna utskottets mening bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.»

dels att utskottet bort hemställa,

»att riksdagen i anledning av motionerna I: 350 och II: 440 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ge till känna vad utskottet anfört.»